

Kristian Vrede Skaaning Frederiksen, Morgan Le Corre Juratic, Tim Lars Allinger og Daniel Bischof

Udemokratisk adfærd fra den virkelige verden

Vælgernes rolle i demokratisk tilbagegang har tiltrukket meget forskningsmæssig opmærksomhed det seneste årti. Denne forskning har imidlertid fokuseret overvejende på *hypotetisk* udemokratisk adfærd fra *hypotetiske* aktører. Vi undersøger med paneldata fra seks udfordrede demokratier (USA, Ungarn, Polen, Brasilien, Mexico og Indien), hvad konsekvenserne af denne tilgang har været ved at sammenligne den med en alternativ tilgang, der tager udgangspunkt i brud på demokratiske principper fra *den virkelige verden* udført af *virkelige aktører*. Vi viser, at tidligere forskning på den ene side har undervurderet støtten til udemokratisk adfærd ved at anvende hypotetiske tilgange, men på den anden side har undervurderet mulighederne for at reducere, dvs. intervenere mod, støtte til sådan adfærd. Vi anbefaler derfor, at fremtidig forskning overvejer at inddrage virkelige brud på demokratiske principper, især hvis målet er at udtale sig om niveauer af støtte til udemokratisk adfærd eller mulighederne for at intervenere mod denne støtte.

Nøgleord: demokratisk tilbagegang, udemokratisk adfærd, vælgeradfærd

Støtter vælgere udemokratisk adfærd, og kan vi gøre noget ved det? De seneste års markante tilbageslag til demokratisk stabilitet og den markante rolle, som vælgere øjensynligt spiller i processen, har fået mange forskere til at stille disse spørgsmål (Voelkel et al., 2024; Braley et al., 2023, Jacob, 2024). Demokratisk tilbagegang i ellers etablerede demokratier som Polen, Ungarn og selveste USA har været særligt bemærkelsesværdig (Levitsky og Ziblatt, 2018). Langt størstedelen af denne forskning har gjort brug af (typisk eksperimentelle) spørgeskemaundersøgelser, hvor vælgerne konfronteres med realistisk, men hypotetisk udemokratisk adfærd udført af hypotetiske aktører (Graham og Svolik, 2020; Frederiksen, 2022; Saikkonen og Christensen, 2022, se også Krishnarajan (2026) i dette temanummer). Brugen af denne hypotetiske tilgang rejser større spørgsmål omkring konsekvenser for de forskningsmæssige resultater: Ændrer indsigterne sig mon, hvis vi i stedet trækker på udemokratisk adfærd fra den virkelige verden udført af virkelige aktører? Svarene på disse spørgsmål har vigtige implikationer for vores viden om, hvorvidt vælgerne støtter udemokratisk adfærd, og om vi kan gøre noget ved det.

Vi fremhæver i denne artikel en alternativ tilgang, der netop tager udgangspunkt i den virkelige verden, og som udmærket kan integreres i spørgeskemaundersøgelser, som tidligere forskning har yndet at gøre brug af. Denne alternative tilgang er særligt frugtbar, hvis målet enten er at beskrive støtten til udemokratisk adfærd i den virkelige verden eller undersøge kausalt, hvordan denne støtte kan reduceres, dvs. *intervenere* mod støtten. Omvendt anerkender vi, at en hypotetisk tilgang er at foretrække, hvis vi gerne vil undersøge, hvordan selve adfærden påvirker støtten til en given aktør. Vi fremhæver dermed ikke noget overordnet ideal, men snarere, at forskellige tilgange bør anvendes i forskellige situationer, alt efter hvad det konkrete forskningsspørgsmål er.

Vi bidrager desuden med en teoretisk ramme, der hjælper med at forstå, hvorfor fokus på hypotetiske versus virkelighedsnære scenarier potentielt giver forskellige resultater. Denne teoretiske ramme indebærer fire kerneparametre: aktører (hypotetiske versus virkelige), tid (nutid eller fortid versus fremtid), abstraktion (abstrakt versus konkret) og forbundethed (mindre versus mere forbundet, på engelsk *compoundedness*). Alle fire parametre tilsiger, at vælgerne har større psykologiske bias, når de forholder sig til udemokratisk adfærd fra den virkelige verden frem for hypotetiske adfærdstilfælde. Dette leder potentielt leder til undervurdering af støtte til udemokratisk adfærd – dvs. vi kommer til at konkludere, at støtten er lavere, end den egentlig er – hvis forskningen udelukkende eller næsten udelukkende fokuserer på hypotetisk adfærd. Denne undervurdering af støtte til udemokratisk adfærd kan også sløre effektiviteten af interventioner, hvor netop denne støtte behandles som den afhængige variabel.

Vi anvender en spørgeskemaundersøgelse med to bølger til at undersøge konsekvenserne af at anvende udemokratisk adfærd fra den virkelige verden frem for hypotetisk adfærd i seks udfordrede demokratier (nogle af dem så udfordrede, at de ofte ikke længere kategoriseres som demokratier): USA, Indien, Brasilien, Ungarn, Polen og Mexico.¹ I den første bølge havde vi som mål at beskrive støtte til udemokratisk adfærd, f.eks. ved at sammenligne støtte til Donald J. Trumps beskyldninger om valgsnyd med støtte til lignende beskyldninger fra en hypotetisk fremtidig republikansk partileder. I anden bølge, søsat i USA, Brasilien, Ungarn, Polen og Mexico, forsøgte vi at modvirke sådan støtte med en intervention udviklet mellem de to bølger. Interventionen indebærer konkret information om, hvor mange medmennesker, der (baseret på første bølge) er imod udemokratisk adfærd, hvilket ud fra logikker om konformitet og sociale normer forventeligt vil påvirke ens egne holdninger til adfærden i retning af flertallet.

De deskriptive resultater fra første bølge viser, at støtten til virkelige brud på demokratiske principper er markant højere end støtten til hypotetiske over-

trædelser. Når spørgeskemascenarier skifter fra hypotetiske overtrædelser fra hypotetiske aktører til virkelige overtrædelser såsom Viktor Orbáns manipulation af valgsystemet, Jair Bolsonaros beskyldninger om valgsnyd eller Narendra Modis forsøg på at undertrykke oppositionen, skifter andelen af vælgere, der modsætter sig udemokratisk adfærd sig fra et overbevisende flertal (63,7 pct.) til et marginalt *mindretal* (47,5 pct.). Virkelige overtrædelser tiltrækker højere støtte end hypotetiske, selv når partitilhørsforhold holdes konstant (dvs. man udelukkende fokuserer på aktører fra ens eget parti). Det tyder altså på, at partitilhørsforholdet, der tilføjes en hypotetisk aktør i typiske spørgeskemaundersøgelser inden for forskningsfeltet, på ingen måde vækker de samme psykologiske faktorer til live, som tilhørsforholdet til virkelige aktører gør. Selvom tidligere studier har påvist psykologiske bias, når politikere fra eget parti opfører sig udemokratisk (Graham og Svobik, 2020; Krishnarajan, 2023), så har de formentlig undervurderet disse bias gevaldigt. Et eksempel på et psykologisk bias er, når opfattelser ubevidst strømmer med allerede eksisterende holdninger (se også Krishnarajans artikel i dette temanummer, konkret s. 29).

Interventionsresultaterne fra anden bølge afslører en noget mere positiv historie: Det er tilsyneladende lettere at sænke støtten til virkelig udemokratisk adfærd end til hypotetisk. Vi finder nemlig en statistisk sikker og substantielt betydelig effekt af interventionen mod støtte til udemokratisk adfærd fra den virkelige verden, mens interventionen i bedste fald er ineffektiv mod hypotetiske tilfælde. Den signifikante effekt af interventionen mod virkelige overtrædelser strækker sig endda til stemmevalg; det reducerer tilbøjeligheden til at stemme på virkelige udemokratiske aktører at intervenere mod deres adfærd. Undervurderingen af støtte til udemokratisk adfærd ved brug af hypotetiske scenarier svækker dermed også validiteten af interventionsstudier, hvor denne støtte anvendes som afhængig variabel.

Dette er på sin vis overraskende givet den psykologiske tilknytning, som vælgere har til virkelige aktører og adfærdstilfælde. Sandsynlige forklaringer er, at vælgerne enten modsætter sig hypotetisk adfærd, uagtet om der interveneres mod det eller ej (dvs. hypotetiske tilfælde producerer en loftseffekt), eller er usikre på – givet eksponering for argumenter for og imod adfærden – om virkelige overtrædelser faktisk er udemokratiske, hvilket en intervention kan bidrage med at slå fast. Tidligere studier har dermed ikke blot undervurderet støtte til udemokratisk adfærd; de har også undervurderet effektiviteten af interventioner (Voelkel et al., 2024; Dias et al., 2024).

Vi bidrager med et kritisk perspektiv på, hvordan velfunderede valg i forskningen potentielt har ledt visse konklusioner om vælgernes støtte til udemokratisk adfærd på afveje. Vi forsøger ikke at efterlade nogen tvivl om, at der skal

være plads til at anvende både hypotetiske og virkelige tilgange. Mens hypotetiske scenarier potentielt leder til undervurdering af støtte til udemokratisk adfærd eller effektiviteten af interventioner, vil anvendelse af virkelighedsnære tilfælde ikke være hensigtsmæssig, hvis målet er at undersøge effekterne af udemokratisk adfærd eller at forsøge at adskille disse effekter fra andre faktorer (pointer vi udfolder i næste afsnit). Da tidligere forskning primært har haft sidstnævnte mål i sigte, foreslår vi, at fremtidig forskning også overvejer at se på støtte til udemokratisk adfærd fra den virkelige verden.

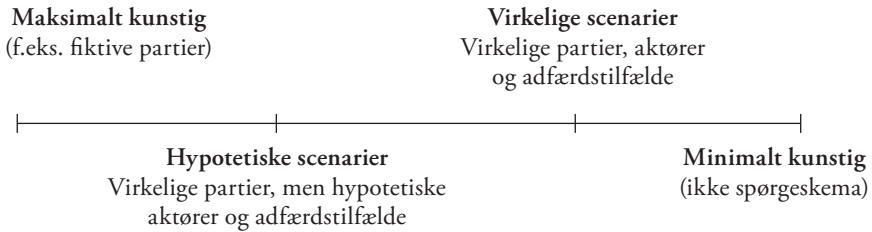
Virkelige versus hypotetiske tilgange

Forskellen på virkelige og hypotetiske brud på demokratiske principper er, at førstnævnte udføres af virkelige aktører i virkelige scenarier, mens hypotetiske overtrædelser udføres af hypotetiske aktører i hypotetiske scenarier. Fælles for de to tilgange er udemokratisk adfærd, som vi definerer ved overtrædelser af kernerdemokratiske principper såsom fredelig magtoverførsel og civile rettigheder (se f.eks. Svolik, 2020 eller Krishnarajan, 2023). Hypotetiske tilgange er anvendt i vid udstrækning i litteraturen. Mest famøst og velciteret er Graham og Svoliks (2020) banebrydende studie, hvor vælgere sættes overfor et dilemma på tabelformat med to kolonner, hvor to kandidater præsenteres, og deres partitilknytning, politiske holdninger og demokratiske eller udemokratiske adfærd afsløres, blandt andet, men hvor scenariet naturligvis forbliver hypotetisk, og kandidaterne ikke er virkelige. Omvendt indebærer et virkeligt scenarie, at vælgerne simpelthen bare stilles overfor et tilfælde af udemokratisk adfærd, som det faktisk skete, f.eks. Trumps manglende anerkendelse af valgresultatet ved præsidentvalget i 2020.

I stedet for at se de to tilgange som helt forskellige, er det generelt brugbart at placere dem på en underliggende skala, der indikerer, hvor kunstige – eller virkelighedsfjerne – de er som illustreret i figur 1. Hypotetiske tilgange, som de oftest er brugt i tidligere studier (Graham og Svolik, 2020; Frederiksen, 2022), er ikke maksimalt kunstige. De anvender eksempelvis virkelige partier og kontekster såsom præsidentvalg. Scenarier kunne være markant kunstigere, hvis de baserede sig på fiktive partier, lande eller kontekster. Virkelige scenarier, som vi definerer dem her, er ligeledes ikke minimalt kunstige, da de holder sig til spørgeskemaformatet. Tilgange, der undgår at anvende spørgeskemaer – f.eks. ved brug af registerdata, hvilket ofte ikke er opnåeligt – kan opnå endnu lavere kunstighed. Den opmærksomme læser vil eventuelt bemærke her, at figur 1 dermed sætter en ny dimension i spil, nemlig hvorvidt der faktisk er tale om en spørgeskemasituation eller ej, og det er vigtigt at nævne, at højresiden af figuren

primært tjener det formål, at vi undgår at give et misvisende indtryk af, at den virkelige tilgang i vores artikel er maksimalt virkelighedsnær.

Figur 1: Grader af kunstighed for hypotetiske versus virkelige scenarier

Vores mål i nærværende artikel er at belyse konsekvenserne af at rykke fra hypotetiske til virkelige scenarier som illustreret i figur 1. Valget af tilgang indebærer nemlig markante forskelle, der, i hvert fald teoretisk set, forventeligt giver store udslag i, hvordan vælgere forholder sig til udemokratisk adfærd. Disse forskelle relaterer sig til fire parametre: aktører, tid, abstraktion og forbundethed. Parametrene er afhængige af hinanden, og vores empiriske fokus er – frem for at forsøge at isolere hver parameter – at undersøge, om resultaterne er forskellige for de to tilgange overordnet set.

Aktører

Anvendelse af virkelige scenarier indebærer et fokus på virkelige frem for hypotetiske aktører, da de vil fremstå som mere velkendte for langt de fleste vælgere. Hypotetiske aktører vil derimod per definition være ukendte. Et relateret valg i forbindelse med anvendelse af hypotetiske scenarier er helt at udelade en aktør fra scenarierne, hvilket naturligvis også indebærer ukendthed. Studier, der anvender hypotetisk adfærd, er dog inspireret af adfærd fra den virkelige verden med det formål at øge realisme eller lignende (Krishnarajan, 2023; Graham og Svolik, 2020; Frederiksen, 2022). Dette ændrer dog ikke på, at aktørdimensionen indebærer ukendthed, hvis prominente aktører er gjort hypotetiske eller helt fjernet fra scenariet.

Hvorvidt aktørparametret gøres mere eller mindre velkendt og virkelighedsnært har stærke implikationer for, hvordan vi kan forvente, at vælgere reagerer på udemokratisk adfærd. Vælgere har, allerede før de støder på en given adfærd, stærke holdninger (positive eller negative) og psykologiske tilknytninger til kendte aktører, og det vil forventeligt påvirke, hvordan de evaluerer adfærden (Kunda, 1990; Gaines et al., 2007; Lodge og Taber, 2013; Shapiro og Bloch-

Elkon, 2008). Denne pointe er allerede påvist af tidligere forskning, også i relation til evaluering af udemokratisk adfærd (Krishnarajan, 2023). Disse psykologiske faktorer, må vi dog forvente, betyder markant mere, når vi har med virkelige aktører at gøre, end når vi har med hypotetiske aktører at gøre, hvor det udelukkende er partinavnet i sig selv (og ikke aktøren), der kan aktivere faktorerne. Der er med andre ord forskel på at stå overfor Donald Trump versus en hypotetisk fremtidig leder af det republikanske parti eller en ukendt senator.

Forskere bør derfor tænke grundigt over, hvorvidt deres problemstilling kræver at adskille forudgående holdninger til en aktør fra udemokratisk adfærd. Hvis problemstillingen er, hvorvidt vælgere principielt er imod overtrædelserne, er det formentlig ikke hensigtsmæssigt at involvere meget velkendte aktører. Hvis problemstillingen derimod omhandler, hvorvidt vælgere støtter konkrete udemokratiske tiltag ude i den virkelige verden, eller hvordan sådan støtte kan reduceres, er det uhensigtsmæssigt at adskille aktør og adfærd, da aktør og adfærd ikke er adskilt i den virkelige verden.

Tid

En virkelig tilgang vil ofte indebære et skift i tid sammenlignet med en hypotetisk tilgang. Virkelige brud på demokratiske principper hører per definition fortiden til – de har allerede fundet sted. Modsætningsvis er hypotetisk adfærd mest naturligt præsenteret som potentielle fremtidstilfælde. Dette skift i tid har, som aktørdimensionen, forventeligt konsekvenser for, hvordan vælgere evaluerer udemokratisk adfærd. De vil være mere tilbøjelige til at have dannet en holdning til scenarier, der allerede har udspillet sig, end til scenarier, der ikke har udspillet sig (endnu).

Allerede etablerede holdninger er også centrale her, da tidsdimensionen tillader os at sondre mellem adfærdstilfælde, hvor vælgere har og ikke har forudgående holdninger *til selve adfæren*. Eksempelvis aktiverer benævnelse af aktøren Donald Trump forudgående holdninger til ham, men at tilføje noget han allerede har gjort, f.eks. at afvise validiteten af præsidentvalget i 2020, aktiverer desuden krystalliserede holdninger og argumenter relateret til netop den handling. Holdninger til udemokratisk adfærd fra den virkelige verden er dermed forventeligt også mere krystalliserede og stabile – grundlæggende: mere meningsfulde – end holdninger til hypotetisk adfærd (jf. Converse, 1964).

Tidsdimensionen er derfor også vigtig at forholde sig til. Igen, hvis målet er at undersøge, hvordan vælgere principielt forholder sig til falske anklager om valgsnyd eller effekten af sådanne anklager på stemmeadfærd, så er det en god idé at adskille fortiden fra anklagerne. Men hvis målet er at finde ud af, hvor-

vidt vælgerne støtter konkrete anklager om valgsnyd, eller hvordan sådan støtte kan modvirkes, så er adskillelsen uhensigtsmæssig.

Abstraktion

Som konsekvens af aktør- og tidsdimensionerne indebærer en virkelig tilgang et lavere abstraktionsniveau end en hypotetisk tilgang. Det er kort sagt mere abstrakt at skulle forholde sig til hypotetiske aktører i fremtidige scenarier end til adfærdstilfælde, som allerede er sket, og som er udført af kendte aktører.

Abstraktion er ofte nævnt i forbindelse med kritik af spørgeskemaundersøgelser – særligt surveyeksperimenter – men nylig forskning har modargumenteret netop den type kritik (Brutger et al., 2023). Vores perspektiv er ingenlunde i konflikt med dette synspunkt. Hvis målet er at estimere kausaleffekter af udemokratisk versus demokratisk adfærd, så er abstraktion brugbart, da forudgående holdninger potentielt ellers forpester resultaterne (se også Slothuus, 2016 om *pre-treatment effects*). Hvis målet derimod er at estimere effekter på støtte til udemokratisk adfærd, f.eks. effekterne af en intervention, så kan det være uhensigtsmæssigt at øge abstraktionsniveauet, da det distancerer undersøgelsen fra det målobjekt, som vi faktisk forsøger at intervenere mod (dvs. en udemokratisk aktør fra den virkelige verden samt støtten til dennes handlinger).

Forbundethed (compoundedness)

En virkelig tilgang indebærer i højere grad ”pakkeløsninger” end en hypotetisk tilgang, hvilket ligesom abstraktionsniveauet er en konsekvens af aktør- og tidsdimensionerne. Aktør og handling er forbundet. Netop denne forbundethed er central for tidligere forsknings valg af en hypotetisk tilgang, da målet ofte har været at estimere effekterne af udemokratisk adfærd. Hvis mange faktorer forbindes, kan der opstå problemer med informationsækvivalens mellem eksperimentelle betingelser, hvilket kan underminere selve eksperimentet (Dafoe, Zhang og Caughey, 2018). Mangel på ækvivalens betyder grundlæggende, at betingelserne ikke er sammenlignelige. En udemokratisk handling udført af Donald Trump kan ikke sammenlignes med en demokratisk handling udført af Kamala Harris; laver vi den sammenligning, kan vi ikke adskille aktør- og handlingseffekter.

Forbundethed er – ligesom velkendte aktører, fortidige handlinger, og lav abstraktion – derfor ikke hensigtsmæssig, hvis vi gerne vil studere effekterne af handlinger eller adskille disse effekter fra effekterne af andre faktorer. Men hvis vi deskriptivt studerer støtten til noget, der er forbundet i den virkelige verden, eller hvordan vi kan reducere denne støtte, så er adskillelsen uhensigtsmæssig. Det er f.eks. ikke frugtbart at opbygge interventioner mod hypotetiske anklager

om valgsnyd i USA, hvis ikke interventionerne fungerer, når først vi forbinder disse anklager med Donald Trump.

Delopsamling

En tilgang forankret i overtrædelser fra den virkelige verden er karakteriseret ved kendte aktører, handlinger der allerede er sket, lav abstraktion og høj forbundethed. En hypotetisk tilgang er karakteriseret ved ukendte eller ingen aktører, hypotetiske handlinger ofte præsenteret i fremtidige scenarier, og – hvis udført korrekt – ingen forbundethed.

Som nævnt ovenfor er den virkelige tilgang særligt anvendelig i to tilfælde. Det første tilfælde er, hvis vi er interesserede i at beskrive støtten til udemokratisk adfærd udført af aktører fra den virkelige verden, dvs. vi har et deskriptivt forskningsspørgsmål. Det andet tilfælde er, hvis vi er interesserede i at intervenere mod netop denne støtte, dvs. hvis vi har at gøre med en særlig type kausale spørgsmål. Det er i den forbindelse brugbart, som vi har gjort indtil nu, at sondre mellem effekter *af* udemokratisk adfærd og effekter *på* støtte til udemokratisk adfærd. Undersøger vi en kausalpåstand relateret til effekterne af udemokratisk adfærd, så skal adfærden isoleres, og designet skal være rent (Druckman, 2022). Men undersøger vi en kausalpåstand relateret til effekterne på støtte til udemokratisk adfærd, indebærer dette normalvis en intervention mod faktiske handlinger fra kendte aktører. En anden måde at anskue distinktionen på er, at de primære informationsækvivalensbekymringer skifter væk fra adfærden til interventionen (Dafoe, Zhang og Caughey, 2018). Hvis vi undervurderer støtten til faktisk udemokratisk adfærd, undervurderer vi potentielt også effektiviteten af interventioner, hvor denne støtte behandles som den afhængige variabel.

Bølge 1: I hvilken grad støtter vælgerne udemokratisk adfærd?

Vores dobbeltbølgeundersøgelse blev indsamlet med virksomheden Cint i henholdsvis foråret og efteråret 2024 i USA, Brasilien, Indien, Mexico, Polen og Ungarn. 17.148 respondenter deltog i alt. De to respektive bølger var designet til at undersøge konsekvenserne af at bruge en hypotetisk versus en virkelig tilgang for konklusioner omkring støtte til udemokratisk adfærd og mulighederne for at reducere denne støtte.

Virkelige og hypotetiske scenarier

Vi designede første bølge til at undersøge støtte til udemokratisk adfærd ved brug af de to tilgange. Både de hypotetiske og de virkelige tilfælde af udemokratisk adfærd fremstilles i vignetter med samme form og længde. Den konkrete information i de virkelige vignetter er baseret på nyhedsartikler om de konkrete

overtrædelser, de nu handler om, mens vi i de hypotetiske vignetter har imiteret informationen, naturligvis uden at omtale virkelige aktører eller handlinger – ligesom tidligere forskning typisk har undgået (Frederiksen, 2022; Krishnaranjan, 2023; Graham og Svulik, 2020). De virkelige overtrædelser varierer naturligvis fra land til land, da de netop ikke er identiske på tværs af kontekster, men vi har dog forsøgt at holde os til forbrydelser mod den givetvis vigtigste demokratiske institution, nemlig valg. De virkelige vignetter omhandler således modstand mod fredelig magtoverdragelse efter valgnederlag (Donald Trump, Jair Bolsonaro) eller manipulation af valgsystemet (PiS, Fidesz, Andrés Manuel López Obrador). Vignetten i Indien afviger marginalt ved at fokusere på Narendra Modis forsøg på at begrænse oppositionen, hvorfor bruddet på valg som institution er mere indirekte, selvom selve overtrædelserne ikke fremstår mindre udemokratiske.

De hypotetiske vignetter omhandlede, med det formål at imitere informationen i de virkelige vignetter, enten udemokratiske adfærd relateret til falske anklager om valgsnyd eller manipulation af valgsystemet. Dette gør en af de hypotetiske vignetter i hvert land direkte sammenlignelig med den virkelige vignette i landet. De hypotetiske vignetter involverer derudover en fremtidig partileder, hvor partiet er tilfældigt tildelt blandt de to største partier i landet.² Dette muliggør at sammenligne støtte blandt vælgere af den udemokratiske aktørs eget parti i henholdsvis de virkelige og de hypotetiske vignetter. Det var tilfældigt, om respondenterne så den virkelige vignette (50 pct.), den hypotetiske vignette om anklager om valgsnyd (25 pct.) eller den hypotetiske vignette om manipulation af valgsystemet (25 pct.).

Tabel 1 viser eksempler af henholdsvis den virkelige og den hypotetiske vignette angående falske anklager om valgsnyd i Brasilien (oversat fra engelsk til dansk; vignetterne blev sidenhen naturligvis oversat til portugisisk i Brasilien). Den virkelige vignette indeholder Jair Bolsonaros omdiskuterede, men klart udemokratiske manglende anerkendelse af resultatet ved præsidentvalget i 2022. Det er i den forbindelse væsentligt at sondre mellem objektive og subjektivt opfattede demokratiske brud. Bolsonaros adfærd vil, selvom den objektivt set er udemokratiske ud fra gængse demokratidefinitioner, af mange ikke blive opfattet som udemokratiske grundet det definerende træk, at sådan virkelig adfærd er højt omdiskuteret. Den resterende del af vignetten indeholder en begrundelse for adfærden, omtale af den rivaliserende præsidentkandidat samt tilbagevisning af Bolsonaros påstande fra uafhængige observatører. Den hypotetiske vignette består – i tilfælde af tilfældig tildeling af Partido Liberal (PL) – af tilsvarende valgbenægtelse fra en fremtidig leder af Bolsonaros parti, en begrundelse for adfærden, omtale af modstanderkandidaten samt valgpre-

sultatet (vi antager, at folk allerede er bekendte med resultatet i det virkelige scenarie) og tilbagevisning af påstanden af uafhængige observatører. Forud for de virkelige vignetter bliver respondenterne informeret om, at de skal læse en artikel om Bolsonaros udfordring af valget i 2022, mens de i det hypotetiske scenarie bliver bedt om at forestille sig, at et fremtidigt valg netop har fundet sted.

Tabel 1: Virkeligt versus hypotetisk scenarie i Brasilien

Jair Bolsonaro anerkender ikke valgresultatet og påstår, det bør underkendes

Den brasilianske præsident, Jair Bolsonaro, anerkender ikke resultatet af valget sidste måned, hvor han tabte til sin venstreorienterede rival, Luiz Inacio Lula da Silva.

Bolsonaro argumenterer i en klage over valget for, at optællingen af stemmer ikke er retvisende og bør underkendes.

Valgobservatører er skeptiske overfor Bolsonaros påstande.

Påstandene vil umiddelbart ikke få medhold, da Lulas sejr er blevet godkendt af den øverste valgdomstol i Brasilien og anerkendt af ledende politikere og internationale allierede. Påstandene kan dog gøre en lille, men insisterende protestgruppe, der ikke vil anerkende resultatet.

Præsidentkandidat fra Partido Liberal (PL) anerkender ikke valgresultat og fremstiller påstande om valgsnyd

Præsidentlandidaten fra Partido Liberal (PL) har fremsat påstande om valgsnyd blandt tilsynsførende efter at have tabt anden runde af valget.

Præsidentkandidaten fra Partido Liberal (PL) fik 46 pct. af stemmerne, mens modkandidaten fra Partido dos Trabalhadores (PT) fik 54 pct. af stemmerne.

Uafhængige valgobservatører har rapporteret, at alle stemmer blev optalt retmæssigt.

Den virkelige vignette er således sammenlignelig med den hypotetiske vignette i alle andre henseender end dem, der skyldes de generelle forskelle mellem virkelige og hypotetiske tilgange som præsenteret tidligere i denne artikel. Den virkelige vignette indeholder velkendte aktører (Bolsonaro og Lula), mens aktørerne i den hypotetiske vignette er ukendte (fremtidige partiledere, dog fra virkelige partier). Den beskriver en nylig, faktisk hændelse, mens det hypotetiske scenarie beskriver en potentiel fremtidig hændelse. Den virkelige vignette er meget konkret og viser en velkendt demokratisk overtrædelse, som folk sandsynligvis allerede har stærke holdninger og meninger om, mens den hypotetiske vignette bruger abstraktion til at undgå indflydelse fra eksisterende holdninger. Endelig fastholder den virkelige vignette forbundetheden mellem f.eks. kendte

aktører og adfærd, mens den hypotetiske vignette adskiller parti og udemokratisk adfærd ved at randomisere – dvs. tilfældigt tildele – partiet.

Det er vigtigt at understrege, at den hypotetiske adfærd ikke er mere udemokratisk end den virkelige. Det er ligeledes værd at bemærke, at valgresultatet i den hypotetiske vignette i Brasilien har en større sejrsmargen end valget i 2022, men lignende tilfælde ses ikke på tværs af de resterende lande, hvorfor dette aspekt ikke kan forklare generelle mønstre i resultaterne. Vi anerkender, at sådanne forskelle kan give mindre udslag, men ikke af den størrelsesorden som sammenligningen mellem hypotetiske og virkelige scenarier afslører i resultatafsnittet. Desuden eksemplificerer det en begrænsning ved den hypotetiske tilgang, at man ikke altid uden videre kan efterligne situationer, som de udspiller sig i den virkelige verden. De resterende beskrivende vignetter er inkluderet i [det supplerende materiale](#).

Vi måler støtten til adfærden vist i vignetterne med en firepunktsskala, hvor 1 signalerer, at man er kraftigt imod adfærden, og 4 signalerer, at man kraftigt støtter adfærden. Vi brugte også et åbent opfølgende spørgsmål, hvor deltagerne blev bedt om at uddybe deres svar. Vi bruger det første, lukkede spørgsmål til at lave vores beskrivende analyser og det andet spørgsmål til tekstanalyse, som hjælper os med at designe de interventioner, der præsenteres senere i artiklen.

Beskrivende resultater

Tabel 2 viser, hvor mange respondenter, der svarede, at de ikke støtter udemokratisk adfærd – som præsenteret i henholdsvis hypotetiske og virkelige vignetter – i hvert land og for den samlede undersøgelse. Temmelig bemærkelsesværdigt viser resultaterne, at det faktisk samlet set er et mindretal af vælgere, der modsætter sig udemokratisk adfærd, når først vi tager udgangspunkt i virkelige scenarier. I kun tre ud af seks lande er der et flertal imod adfærden.

Til sammenligning er der markante flertal imod udemokratisk adfærd i alle andre lande end Indien, når vi fokuserer på hypotetiske scenarier. Dette sætter tidligere forskningsmæssige fund i kritisk perspektiv, da disse generelt har brugt hypotetiske scenarier og vist, at vælgere gennemsnitligt er imod udemokratisk adfærd (Graham og Svobik, 2020; Frederiksen, 2022; Saikkonen og Christensen, 2022; Wunsch, Jacob og Derksen, 2025; Krishnarajan, 2023). Selvom disse hypotetiske scenarier har været realistiske, har de formentlig undervurderet støtten til udemokratisk adfærd ved at adskille velkendte aktører fra deres handlinger ved at bruge fremtidige scenarier, ved at bruge abstraktion og ved at undgå forbundethed.

Tabel 2: Procent af vælgere, der udtrykker modstand til udemokratisk adfærd (pct.)

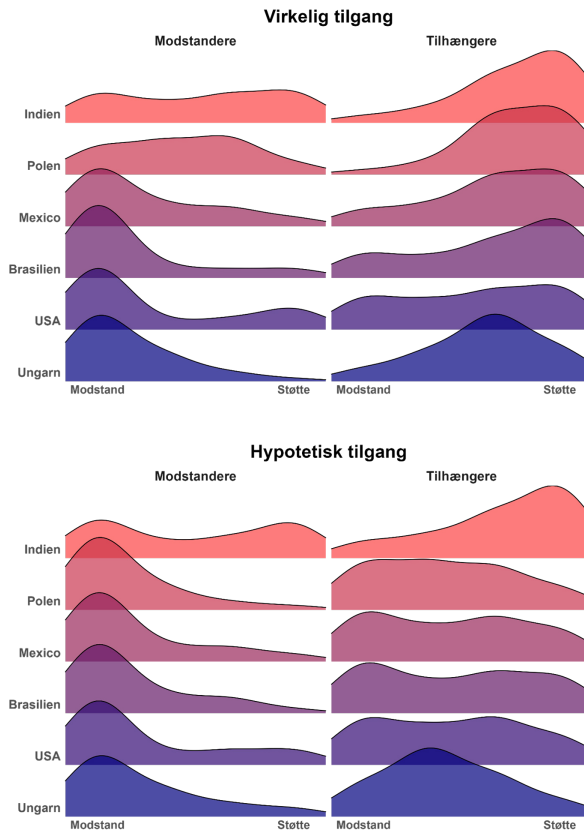
	Virkelig	Hypotetisk
Indien	24,8	36,5
Polen	39,2	77,8
Mexico	41,9	62,1
Brasilien	58,9	71,4
USA	59,9	64,2
Ungarn	64,4	71,8
Samlet	47,5	63,7

Figur 2 går skridtet videre og viser støtte til udemokratisk adfærd i de to tilgange for henholdsvis tilhængere og modstandere af den udemokratiske aktør i scenariet.³ Figuren anvender desuden den fulde svarskala på den horisontale akse og viser densitet, dvs. hvor stor en andel af svarene der ligger forskellige steder på skalaen.⁴ Støtte til udemokratisk adfærd varierer tydeligvis markant mellem støtter og modstandere af aktøren i de virkelige scenarier; undtaget i Indien er der et klart mønster i, at modstandere er imod adfærden, mens tilhængere er for. Dette er i tråd med de teoretiske forventninger: Virkelige scenarier aktiverer forudgående holdninger om velkendte aktører og handlinger. I de hypotetiske scenarier er forskellene mellem modstandere og støtter af aktørerne mindre udtalte, netop fordi forudgående holdninger til virkelige aktører eller handlinger er taget ud af ligningen.

Det er ligeledes informativt at sammenligne støtterne på tværs af de to tilgange. I Brasilien indebærer dette eksempelvis at sammenligne Bolsonaro-vælgere, der ser det virkelige scenarie, med Bolsonaro-vælgere, der ser det hypotetiske scenarie om anklager om valgsnyd indeholdende en fremtidig leder fra deres parti. Selv når vælgertypen og partitilhørsforhold er holdt konstant på denne måde, er det tydeligt, at støtte til virkelig udemokratisk adfærd er langt højere end støtte til hypotetisk adfærd. Bolsonaro-vælgere udtrykker overvældende støtte til anklagerne om valgsnyd i 2022, men modsætter sig overvejende hypotetiske anklager om valgsnyd fra en fremtidig partileder. Selvom forskelle induceret af partitilhørsforhold er dokumenteret af tidligere forskning, der overvejende har anvendt hypotetiske scenarier, er disse forskelle dermed tydeligt undervurderede (Graham og Svolik, 2020; Krishnarajan, 2023). Dette skyldes både handlings- og aktøreffekter: Altså at man ved en virkelig tilgang

både opfanger forudgående holdninger til en konkret, velkendt aktør samt vedkommendes handlinger, mens man ved en hypotetisk tilgang udelukkende opfanger effekter induceret af nøgne partinavne.

Figur 2: Støtte til virkelig og hypotetisk udemokratisk adfærd betinget af stemmevalg. Den underliggende skala på X-aksen udgøres af firepunktsskalaen, hvor lave værdier angiver modstand til adfærden, og høje værdier angiver støtte

Bølge 2: Kan vi intervenere mod støtte til udemokratisk adfærd?

Vi designede anden bølge til en test af, om valget mellem en virkelig og en hypotetisk tilgang også har betydning for konklusioner om interventionseffektivitet, dvs. om vi kan reducere støtten til udemokratisk adfærd. Undervurdering af denne støtte kan nemlig også skævvride fund relateret til interventioner, hvor støtten anvendes som afhængig variabel. Som vi har argumenteret for, er en

virkelig tilgang til udemokratisk adfærd også direkte ønskværdig i interventionsstudier, hvor hensynet til realisme bør veje tungere end hensynet til informationsækvivalens i konstruktionen af vignetter, der viser udemokratisk adfærd (da sidstnævnte som nævnt ovenfor anvendes som afhængig frem for uafhængig variabel). Bekymringer om informationsækvivalens forskydes dermed fra udemokratisk adfærd til selve interventionen.

To konkurrerende mekanismer gør det uklart, om vi bør forvente bedre eller dårligere effektivitet af interventioner mod virkelig udemokratisk adfærd, altså om vi potentielt over- eller undervurderer effekterne, når vi benytter en hypotetisk tilgang. På den ene side kan stærke allerede etablerede holdninger stå i vejen for holdningsændringer (f.eks. Lodge og Taber, 2013). På den anden side viser de beskrivende resultater, at vælgerne i høj grad modsætter sig hypotetisk udemokratisk adfærd, hvilket kan skabe lofts- eller gulveffekter, som gør det vanskeligt at øge modstanden til adfærden yderligere. Hvis det er tilfældet, kan det måske forklare, hvorfor den eksisterende litteratur overvejende viser, at det er vanskeligt og ofte ineffektivt at forsøge at reducere støtten til udemokratisk adfærd (Voelkel et al., 2024; Voelkel et al., 2022; Dias et al., 2024, men se også Braley et al., 2023).

Interventionsdesign

Vi benytter information fra den første bølge til at designe interventionerne. Konkret inkluderer vi information om, i hvilken grad andre vælgere modsætter sig udemokratisk adfærd og gør interventionsvignetterne så ens som muligt på tværs af virkelige og hypotetiske scenarier. Dette giver os et interventionsdesign, der på visse punkter ligner eksisterende tilgange (Voelkel et al., 2024; Voelkel et al., 2022; Dias et al., 2024, men se også Braley et al., 2023), men som udvider fokus væk fra USA til demokratiske normer blandt vælgere generelt. Den grundlæggende logik bag denne intervention bunder i konformitet og normer: Det vil forventeligt sænke støtten til udemokratisk adfærd, hvis folk får at vide, at deres medmennesker er imod adfærden.

Interventionsinformationen består af to dele. Først angives omfanget af modstand, altså hvor mange vælgere, der i første bølge modsatte sig udemokratiske adfærd i den konkrete vignette, de så. Dernæst inkluderes vælgerne argumenter for modstanden. Vi inkluderer disse argumenter for at gøre interventionsvignetterne stærkere og mere meningsfulde. Vi trækker på de hypotetiske scenarier, når vi angiver omfanget af modstand og udnytter dermed, at en af de hypotetiske vignetter indeholder en i princippet tilsvarende demokratisk overtrædelse som de virkelige vignetter. Dette hjælper med at ensrette interventionerne på tværs af virkelige og hypotetiske tilgange med det formål at mak-

simere informationsækvivalens (Dafoe, Zhang og Caughey, 2018). Derudover omgår vi hermed den udfordring, at mange vælgere faktisk støttede udemokratisk adfærd fra den virkelige verden i første bølge – vel at mærke uden direkte at misinformere dem med interventionsvignetterne. Vi anerkender dog, at vi ved denne fremgangsmåde vinkler resultaterne fra første bølge. Da vi ikke fandt et flertal mod udemokratisk adfærd selv for de hypotetiske scenarier i Indien, vurderede vi imidlertid, at det ikke var etisk forsvarligt at gå videre med en intervention i dette land, navnlig fordi vi ikke kan oplyse indere om, at et flertal modsætter sig udemokratisk adfærd uden at anvende misinformation, hvilket er etisk uhensigtsmæssigt. Indien er derfor ikke en del af anden bølge.

Treatmentgrupperne følger tre spor alt efter, om respondenterne i første bølge blev præsenteret for den virkelige vignette, den hypotetiske vignette om manipulation af valgsystemet eller den hypotetiske vignette om valgsnydsanklager. Respondenterne i de tre grupper ser den tildelte vignette med udemokratisk adfærd fra første bølge igen, efterfulgt af interventionsinformationen. Respondenterne svarer derefter på spørgsmålet, der udgør vores afhængige variabel, som er identisk med spørgsmålet fra første bølge. Dette muliggør et statistisk præcist forskningsdesign, hvor vi inkluderer førstebølgemålet for den afhængige variabel i regressionen (Clifford, Sheagley, and Piston, 2021). De tre kontrolgrupper ser blot den virkelige eller den hypotetiske vignette fra første bølge efterfulgt af (spørgsmålet for) den afhængige variabel.

De tre treatmentgrupper ser således information om andre vælgers modstand mod manipulation af valgsystemet i Polen, Mexico og Ungarn samt information om modstand mod valgsnydsanklager i Brasilien og USA. Interventionsinformationen i den hypotetiske tilgang om manipulation af valgsystemet ligner dermed informationen i den virkelige tilgang i Polen, Mexico og Ungarn, mens informationen i den hypotetiske tilgang om valgsnydsanklager ligner informationen i den virkelige tilgang i Brasilien og USA.

Tabel 3 viser eksempler på interventionsvignetterne mod støtte til virkelig og hypotetisk udemokratisk adfærd i Ungarn. Tabellen illustrerer, hvordan interventionsinformationen er gjort næsten identisk på tværs af de hypotetiske og virkelige scenarier. Den eneste forskel mellem f.eks. interventionen mod det virkelige scenarie og det hypotetiske scenarie om manipulation af valgsystemet i Ungarn er, at den velkendte aktør, Viktor Orbán, nævnes i forbindelse med de fremlagte argumenter. Vi gjorde dette for at forbinde interventionerne meningsfuldt med vores teoretiske ramme, så respondenterne husker, at adfærden blev udført i fortiden af en velkendt aktør. Dette maksimerer sandsynligheden for, at allerede etablerede holdninger til både aktør og adfærd bringes med ind i respondenternes overvejelser om informationen. [Det supplerende materiale](#)

præsenterer alle interventionsvignetter på tværs af lande og typer af udemokratisk adfærd.

Tabel 3: Interventionsvignetter mod virkelige versus hypotetiske scenarier i Ungarn

Tidligere på året spurgte vi andre mennesker – ungarske borgere ligesom dig selv – hvad de synes om emnet. Resultaterne var som følger:

- Et klart flertal – 75 pct. – synes ikke om at ændre valginstitutionerne til ens egen fordel.
- Ligeledes synes et flertal af partitilhængere, f.eks. folk, der støtter Fidesz-KDNP eller Demokratikus Koalíció (DK), heller ikke om at ændre valginstitutionerne til ens egen fordel.
- Typiske argumenter, som folk fremlagde mod Orbán-regeringens ændringer af valgreglerne, var, at ændringerne modsætter sig vælgerskarens vilje, sætter velfungerende institutioner i risiko for at bryde sammen, manipulerer institutionerne og er baseret på misinformation.

Tidligere på året spurgte vi andre mennesker – ungarske borgere ligesom dig selv – hvad de synes om emnet. Resultaterne var som følger:

- Et klart flertal – 75pct. – synes ikke om at ændre valginstitutionerne til ens egen fordel.
- Ligeledes synes et flertal af partitilhængere, f.eks. folk, der støtter Fidesz-KDNP eller Demokratikus Koalíció (DK), heller ikke om at ændre valginstitutionerne til ens egen fordel.
- Typiske argumenter, som folk fremlagde mod at ændre valginstitutionerne til egen fordel, var, at ændringerne modsætter sig vælgerskarens vilje, sætter velfungerende institutioner i risiko for at bryde sammen, manipulerer institutionerne og er baseret på misinformation.

Etablering af genkontakt, manipulationstjek og modelspecifikationer

Cint kontaktede alle deltagere fra første bølge før dataindsamlingen for anden bølge, som blev gennemført i efteråret 2024, cirka et halvt år efter første bølge. Geninterviewraten var gennemsnitlig 31,5 pct. på tværs af landene, hvilket gav en stikprøve på 4.459 respondenter. Den relativt lave svarprocent betyder, at stikprøven i anden bølge umiddelbart er mindre repræsentativ, hvilket dog ikke udgør et problem for hovedformålet om at *sammenligne* interventionseffekterne i henholdsvis den virkelige og den hypotetiske tilgang. Som nævnt ovenfor muliggør genkontakten en modelspecifikation med målet for støtte til udemokratisk adfærd fra anden bølge som afhængig variabel, mens interventionerne og målet for støtte til udemokratisk adfærd fra første bølge indgår som uafhængige

variable. Dette giver et statistisk præcist forskningsdesign (Clifford, Sheagley og Piston, 2021), som vi eksekverer med en lineær regressionsmodel.

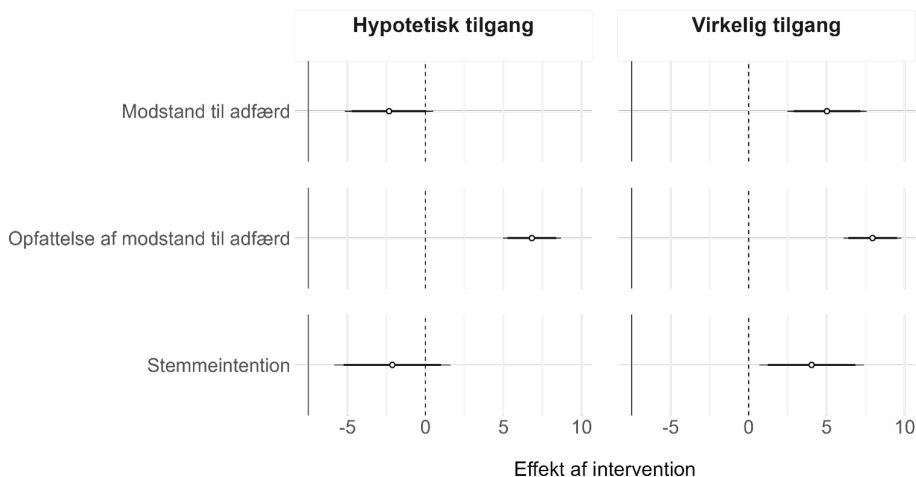
Udover den primære afhængige variabel inkluderede vi i spørgeskemaet et subjektivt manipulationstjek, som gør det muligt at teste, om vi lykkedes med at manipulere respondenternes opfattelse af andre vælgeres modstand mod udemokratisk adfærd (Kane og Barabas, 2019). Manipulationstjekket spørger: "Hvis du skulle gætte, hvor mange mennesker ud af 100 i [land] tror du så, der tager afstand fra [adfærd]?" For at kunne sammenligne effekterne på den primære afhængige variabel med effekterne på manipulationstjekket, omskalerede vi den primære afhængige variabel til en skala fra 0 til 100 og vendte skalaen om, således at høje værdier – modsat resultaterne i første bølge – signalerer modstand mod udemokratisk adfærd.

Vi inkluderede også en ekstra afhængig variabel i form af selvrapporteret stemmevalg, f.eks. hvorvidt respondenterne på daværende tidspunkt (efteråret 2024) agtede at stemme på Donald Trump, Kamala Harris eller en tredje kandidat, for at teste grænserne for interventionernes effekt, særligt i forhold til den virkelige tilgang (dvs. om effekterne rækker ud over selve modstanden til adfærden i sig selv). Vi koder denne variabel som en binær variabel med værdierne 0 og 100, hvor 0 repræsenterer en intention om at stemme på den udemokratiske aktør eller det parti, der fremgår af vignette-eksemplet, og 100 repræsenterer en intention om at stemme på en hvilken som helst anden mulighed. Dermed er indikatoren skaleret i samme retning som den primære afhængige variabel og manipulationstjekket.

Interventionsresultater

Figur 3 viser interventionseffekterne for alle lande samlet i henholdsvis den hypotetiske og den virkelige tilgang. Først og fremmest viser resultaterne relateret til manipulationstjekket, at vi lykkedes med at flytte på respondenternes opfattelser af, hvor mange vælgere der modsætter sig udemokratisk adfærd.⁵ Desuden er effekterne på manipulationstjekket tilnærmelsesvis ens på tværs af de to tilgange. Det tyder altså også på, at vi er lykkedes med at skabe informationsækvivalens på tværs af interventionerne (Dafoe, Zhang og Caughey, 2018). Selvom ingen af interventionerne formentlig kan se sig helt fri fra pre-treatment- effekter (Slothuus, 2016), tyder dette resultat samtidig på, at den ene intervention i det mindste ikke lider mere under sådanne problemer end den anden, hvilket er centralt for vores formål i denne artikel.

Figur 3: Interventionseffekter på modstand mod adfærd, opfattelse af modstand mod adfærd (manipulationstjek) og stemmeintention i hhv. den hypotetiske og den virkelige tilgang. Førstebølgemåling af modstand mod adfærd inkluderet som kovariat for at øge statistisk præcision. 95 og 90 konfidensintervaller vist

Resultaterne er særdeles bemærkelsesværdige for vores primære afhængige variabel. Interventionen mod udemokratisk adfærd i den virkelige tilgang – som første bølge viste nyder væsentlig støtte – er effektiv og reducerer støtten med 5 procentpoint. Samtidig er interventionen mod hypotetisk udemokratisk adfærd – som første bølge viste får stor modstand – ineffektiv i bedste fald, da estimeret tenderer negativt, selvom det er statistisk insignifikant. Forskellen på de to effektestimater er 7 procentpoint og statistisk signifikant med $p < 0.001$.

Det er yderligere bemærkelsesværdigt, at interventionen i tilgangen med virkelig udemokratisk adfærd ikke blot påvirker holdninger til adfærden – den påvirker også stemmeintentioner med et effektestimater på 4 procentpoint lavere tilbøjelighed til at stemme på udemokratiske aktører. Det bør noteres, at den insignifikante effekt på stemmeadfærd i den hypotetiske tilgang ikke skal tillægges stor betydning, da de mulige aktører, man kan stemme på, naturligvis ikke nævnes i vignetterne. Resultaterne relateret til stemmeadfærd understreger dog, at interventionen er effektiv i den virkelige tilgang.

Brydes resultaterne op på landeniveau – hvilket skal gøres med stor påpasselighed, da vores undersøgelse primært er sat op til at estimere interventionseffekterne for alle landene samlet af hensyn til statistisk power – kan vi observere, at interventionerne mod virkelig udemokratisk adfærd umiddelbart er effektive

i alle andre lande end USA. Hvorfor der netop ikke findes en effekt i USA kan vi kun gisne om, da det ikke er klart, om det skyldes, at undersøgelsen ikke er gearet til at identificere effekter i enkeltlande, eller der faktisk ligger en substantiel grund bag fundet. Vi observerer ikke, at interventionen mod hypotetisk adfærd er effektiv i nogen af landene.

Som en sidste ekstra analyse har vi udnyttet det faktum, at den afhængige variabel er målt i begge bølger til at undersøge, hvor konsistente vælgernes holdninger til udemokratisk adfærd er i de to tilgange (jf. Converse, 1964). Med andre ord kan vi undersøge, om disse respondenter svarer på samme måde på helt det samme spørgsmål på tværs af bølgerne. Konkret har vi korreleret målene i de to bølger for de respondenter, der var i kontrolgruppen i anden bølge. I den hypotetiske tilgang begrænser vi derudover stikprøve til tilfælde, hvor det samme parti blev tilfældigt tildelt i de to bølger.⁶ Logikken er, at målet for den afhængige variabel dermed følger helt samme opsætning for de inkluderede respondenter i de to bølger. Pearson's R korrelationerne er 0,64 i den virkelige tilgang og 0,43 i den hypotetiske tilgang. Støtte til udemokratisk adfærd fra den virkelige verden er dermed mere stabil og reflekterer umiddelbart mere meningsfulde holdninger end støtte til hypotetisk adfærd. Dette ræsonnerer med vores teoretiske ramme, der tilsiger, at den virkelige tilgang aktiverer stærkere og mere krystalliserede allerede eksisterende holdninger til velkendte aktører og handlinger, end den hypotetiske tilgang gør.

Diskussion og konklusion

Det har stor betydning for, hvad vi kan konkludere om vælgernes støtte til udemokratisk adfærd, om man anvender en tilgang med udemokratisk adfærd direkte forankret i den virkelige verden, eller om man i stedet bruger en hypotetisk tilgang. Vi har argumenteret for, at en tilgang, der trækker direkte på den virkelige verden – som grundlæggende er fraværende i forskningsfeltet – er særdeles brugbar med henblik på at beskrive, i hvilken grad vælgerne støtter udemokratisk adfærd, samt undersøge, hvorvidt det er muligt at reducere denne støtte med interventioner. Det skyldes, at vi i sådanne tilfælde ikke estimerer effekter af udemokratisk adfærd og derfor bør være mindre bekymrede for informationsækvivalens i målingen af det.

Støtte til udemokratisk adfærd er markant højere, når en virkelig tilgang anvendes. Dette giver teoretisk set mening, da vælgerne har stærke psykologiske tilknytninger til velkendte aktører og mere etablerede holdninger til deres handlinger. I vores resultater er denne pointe særligt fremtrædende, når vi sammenligner tilhængere af den givne aktør(s) (parti) i henholdsvis den virkelige og den hypotetiske tilgang. Vi undervurderer simpelthen støtten til udemokratisk

adfærd blandt vælgerne, hvis vi udelukkende holder os til spørgeskemascenarier, der er hypotetiske.

Interventioner mod støtte til udemokratisk adfærd er derimod mere effektive, hvis vi anvender en tilgang, der er troligt forankret i den virkelige verden. De er endda så effektive, at de strækker sig udover holdninger til selve adfærden og også rammer stemmevalg. Tidligere forskning har dermed umiddelbart undervurderet mulighederne for at reducere støtte til udemokratisk adfærd, da den primært har anvendt hypotetiske scenarier. Dette fund er noget sværere at forklare teoretisk, men en plausibel forklaring er, at det netop er undervurderingen af støtte i første omgang, der står i vejen for at opfange effekter i den hypotetiske tilgang, da denne undervurdering kan skabe gulv- og loftseffekter. Gulv- og loftseffekter er defineret ved, at støtten eller modstanden er så udtalt, at det er svært at flytte yderligere på den. En anden mulig forklaring er, at holdninger til hypotetisk udemokratisk adfærd er mere ustabile, hvilket kan reflektere støj i målingen af den afhængige variabel, når en hypotetisk tilgang anvendes. Støj gør det sværere at opfange interventionseffekter, da svarene i så fald er tilfældige frem for systematisk at reflektere meningsfuld stillingtagen til den adfærd, man præsenteres for.

Den teoretiske ramme, der indbefatter parametrene aktører, tid, abstraktion og forbundethed er i princippet ikke begrænset tematisk til studiet af støtte til udemokratisk adfærd. Det er potentielt brugbart for andre forskningsfelter også. Derudover er det vigtigt at pointere, at den teoretiske ramme overlapper med tidligere studier af holdningsdannelse (f.eks. Taber og Lodge, 2006), abstraktion (f.eks. Brutger et al., 2023) og forbundethed eller informationsækvivalens (Dafoe, Zhang og Caughey, 2018). Vi anerkender desuden, at det ville være logisk muligt eksempelvis at tillægge virkelige aktører hypotetiske udemokratiske handlinger og derved adskille dimensionerne mere. Dette vil være svært at gøre uden at overskride gængse etiske grænser, men fremtidig forskning kan med fordel forsøge at forene en sådan adskillelse med etisk forsvarlig praksis.

Samtidig er det vigtigt at slå fast, at vi er de første til at sondre mellem hypotetiske og virkelige tilgange indenfor demokratisk tilbagegang som felt. Vi har dermed forsøgt at stimulere overvejelser omkring, hvorvidt en hypotetisk eller en virkelig tilgang – der har forskellige fordele og ulemper i forskellige situationer – er at foretrække, når forskere skal udføre konkrete undersøgelser relateret til vælgerens støtte til udemokratisk adfærd og rolle i demokratisk tilbagegang. Vores overordnede råd er at anvende en tilgang, hvor udemokratisk adfærd fra den virkelige verden inddrages, når vi skal undersøge, i hvilket omfang vælgerne støtter prominente og velkendte overtrædelser, eller hvorvidt denne støtte kan reduceres.

Noter

1. Alle spørgeskemarunder var præ-registreret på OSF her: osf.io/fu4hs
2. Disse var Partido Liberal (PL) og Partido dos Trabalhadores (PT) i Brasilien; the Bharatiya Janata Party (BJP) og the Indian National Congress (INC) i Indien; Fidesz og Demokratikus Koalíció (DK) I Ungarn; Fuerza y Corazón por México (PAN, PRD og PRI-alliancen) og MORENA i Mexico; Prawo i Sprawiedliwość (PiS) og Platforma Obywatelska (PO) i Polen; og the Republican Party og the Democratic Party i USA.
3. Vi bruger respondenternes selvrapporterede stemmeafgivelse ved det seneste nationale valg til at afgøre, om de er tilhængere eller modstandere af de aktører, der nævnes i vignetterne. Vælgere, der stemte på PT, blev kodet som modstandere af PL i Brasilien; vælgere, der stemte på INC, blev kodet som modstandere af BJP i Indien; vælgere, der stemte på oppositionskoalitionen, blev kodet som modstandere af Fidesz i Ungarn; vælgere, der stemte på PAN, PRD eller PRI, blev kodet som modstandere af MORENA i Mexico; vælgere, der stemte på NL, TD eller PO, blev kodet som modstandere af PiS i Polen; og vælgere, der stemte på demokraterne, blev kodet som modstandere af republikanerne i USA.
4. For at bevare sammenligneligheden mellem hypotetiske og virkelige scenarier inkluderer figur 2 kun hypotetiske scenarier, hvor det samme parti er tildelt, som det den virkelige aktør fra det virkelige scenarie er fra.
5. Vi anvendte også et supplerende faktuel manipulationstjek senere i spørgeskemaet, hvor deltagerne blev bedt om at huske, om de havde læst information om andre vælgers modstand til udemokratisk adfærd. Spørgsmålet blev stillet i to trin: Først blev deltagerne spurgt, om de overhovedet havde læst noget om emnet, med svarmulighederne "Nej", "Ja" og "Ved ikke". Hvis de svarede "Ja", blev de spurgt, hvor mange vælgere der modsatte sig adfærden med svarmulighederne "Et flertal", "Et mindretal", og "Ved ikke", hvilket giver seks mulige svarkombinationer. Svar blev kategoriseret som korrekte på det faktuelle manipulationstjek, hvis den givne respondent var i kontrolgruppen og svarede "Nej" til det første spørgsmål, eller hvis de var i en treatmentgruppe og svarede "Ja" på det første spørgsmål og "Et flertal" på det opfølgende spørgsmål. Med disse seks svarmuligheder in mente bestod 53,9 pct. det faktuelle manipulationstjek i hele stikprøven, hvilket antyder, at vi muligvis har undervurderet interventionseffekterne en smule.
6. Dette greb er gunstigt for korrelationen i den hypotetiske tilgang, der falder til 0,25, hvis vi fjerner den nævnte begrænsning.

Supplerende materiale

[Supplerende materiale til artiklen findes her](#) og via links i teksten.

Litteratur

- Braley, Alia, Gabriel S. Lenz, Dhaval Adjodah, Hossein Rahnama og Alex Pentland (2023). [Why voters who value democracy participate in democratic backsliding](#). *Nature Human Behaviour* 7 (8): 1282-1293.
- Brutger, Ryan, Joshua D. Kertzer, Jonathan Renshon, Dustin Tingley og Chagai M. Weiss (2023). [Abstraction and detail in experimental design](#). *American Journal of Political Science* 67 (4): 979-995.
- Clifford, Scott, Geoffrey Sheagley og Spencer Piston (2021). [Increasing precision without altering treatment effects: Repeated measures designs in survey experiments](#). *American Political Science Review* 115 (3): 1048-1065.
- Converse, Philip E. (1964). The nature of belief systems in mass publics, pp. 206-261 i David E. Apter (red.), *Ideology and Discontent*. The Free Press.
- Dafoe, Allan, Baobao Zhang og Devin Caughey (2018). [Information equivalence in survey experiments](#). *Political Analysis* 26 (4): 399-416.
- Dias, Nicholas C., Laurits F. Aarslew, Kristian Vrede Skaaning Frederiksen, Yphtach Lelkes, Lea Pradella og Sean J. Westwood (2024). [Correcting misperceptions of partisan opponents is not effective at treating democratic ills](#). *PNAS Nexus* 3 (8): pgae304.
- Druckman, James N. (2022). *Experimental Thinking: A Primer on Social Science Experiments*. Cambridge University Press.
- Frederiksen, Kristian Vrede Skaaning (2024). [Do partisanship and policy agreement make citizens tolerate undemocratic behavior?](#) *The Journal of Politics* 86 (2): 766-781.
- Frederiksen, Kristian Vrede Skaaning (2022). [Does competence make citizens tolerate undemocratic behavior?](#) *American Political Science Review* 116 (3): 1147-1153.
- Gaines, Brian J., James H. Kuklinski, Paul J. Quirk, Buddy Peyton og Jay Verkuilen (2007). [Same facts, different interpretations: Partisan motivation and opinion on Iraq](#). *Journal of Politics* 69 (4): 957-974.
- Graham, Matthew H. og Milan W. Svolik (2020). [Democracy in America? Partisanship, polarization, and the robustness of support for democracy in the United States](#). *American Political Science Review* 114 (2): 392-409.
- Jacob, Marc S. (2024). [Citizens as a democratic safeguard? The sequence of sanctioning elite attacks on democracy](#). *American Journal of Political Science*.
- Kane, John og Jason Barabas (2019). [No harm in checking: Using factual manipulation checks to assess attentiveness in experiments](#). *American Journal of Political Science* 63 (1): 234-249.
- Krishnarajan, Suthan (2023). [Rationalizing democracy: The perceptual bias and \(un\) democratic behavior](#). *American Political Science Review* 117 (2): 474-496.
- Krishnarajan, Suthan (2026). Hvorfor stemmer vi på udemokratiske politikere? En ny litteratur i hastig udvikling. *Politica* 58 (3): 25-40.

- Kunda, Ziva (1990). [The case for motivated reasoning](#). *Psychological Bulletin* 108 (3): 480-498.
- Levitsky, Steven og Daniel Ziblatt (2018). *How Democracies Die: What History Reveals About Our Future*. Penguin Books.
- Lodge, Milton og Charles S. Taber (2013). *The Rationalizing Voter*. Cambridge University Press.
- Saikkonen, Inga A.-L. og Henrik Serup Christensen (2022). [Guardians of democracy or passive bystanders? A conjoint experiment on elite transgressions of democratic norms](#). *Political Research Quarterly* 76.
- Shapiro, Robert Y. og Yaeli Bloch-Elkon (2008). [Do the facts speak for themselves? Partisan disagreement as a challenge to democratic competence](#). *Critical Review* 20 (1-2): 115-139.
- Slothuus, Rune (2016). [Assessing the influence of political parties on public opinion: The challenge from pretreatment effects](#). *Political Communication* 33 (2): 302-327.
- Svolik, Milan W. (2020). [When polarization trumps civic virtue: Partisan conflict and the subversion of democracy by incumbents](#). *Quarterly Journal of Political Science* 15 (1): 3-31.
- Taber, Charles S. og Milton Lodge (2006). [Motivated skepticism in the evaluation of political beliefs](#). *American Journal of Political Science* 50 (3): 755-769.
- Voelkel, Jan G., Michael N. Stagnaro James Chu, Joseph S. Mernyk, Chrystal Redekopp, Sophia L. Pink, James N. Druckman, David G. Rand og Robb Willer (2022). [Interventions reducing affective polarization do not necessarily improve anti-democratic attitudes](#). *Nature Human Behavior*.
- Voelkel, Jan G., Michael N. Stagnaro, James Y. Chu, Sophia L. Pink, Joseph S. Mernyk, Chrystal Redekopp, Isaias Ghezze et al. (2024). [Megastudy testing 25 treatments to reduce antidemocratic attitudes and partisan animosity](#). *Science* 386 (6719): eadh4764.
- Wunsch, Natasha, Marc S. Jacob og Laurenz Derksen (2025). [The demand side of democratic backsliding: How divergent understandings of democracy shape political choice](#). *British Journal of Political Science* 55:e39.

Om forfatterne

Kristian Frederiksen, lektor, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet.
Forsker i vælgere og elitors loyalitet til demokratiske normer og regler.
E-mail: ksf@ps.au.dk

Morgan Le Corre Juratic, ph.d., postdoc, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet. Forsker i vælgere og elitors loyalitet til demokratiske normer og regler.

Tim Lars Allinger, ph.d., postdoc, Universität Zürich. Forsker i vælgere og elitors loyalitet til demokratiske normer og regler.

Daniel Bischof, ph.d., lærerstolsprofessor for komparativ politik, Universität Münster, lektor, Institut for Statskundskab, Aarhus Universitet. Forsker i vælgere og elitors loyalitet til demokratiske normer og regler.